

LEGEND ÄHMASTUS

Eesti kultuur sisaldab piisavalt palju ilusaid legende, mis meid aastakümneid evelil hoidnud. Harv on aga nende legendide taaselustumine. Üks, mis aastakümneid ohkamiste reas ikka ja jälle kordus, oli mälestus Priit Ardna algupärandidest, eriti aga viimasest operetist "Kalurineiu". Seepärast oli imetore, et estoonlased sellele nüüd mõtlema hakkasid.

Ka ümbristes publikut sooju-sega kõik see pisku, mis möödunud nädala esmaspäevase "Kalurineiu" esitusega kaasnes: Milvi Laidi lavakostüümide ja -ehete näitus, arhiivivõte Ingli laulust Milvi Laidi esituses, vanade estoonlaste maalid, kunagise etenduse kavalehe faksiimile... Sõnaga — häid kavatsusi ja ideid oli palju, vaeva ja hoolt kõige selle kokkukogumiseks oli olnud rohkesti.

Ka Arne Miku sissejuhatav sõnavõtt kuulus igati asja juurde: ülevaade teose saamisloost, edasistest lavastustest paguluses (1948, 1952, 1984) ja säilinud algmaterjali hetkeseisust. Koduteel kohtasin parimais aastais daami, kes mäletas veel ühte "Kalurineiu" lavastust "Võitlejas" 1940. aastal, peaosas Gerda Murre, kelle pärast seda "Estonia" ära röövis ja kelle tähelend kujunes seejärel traagiliselt lühiajaliseks. Ja kui A. Mikk nimetas kunagisi veel elavaid osatäitjaid (Mari Kamp ja Harri Kaasik Rootsis), unustas ta nähtavasti ühe — Maret Panki, kes elab USA-s Michiganis ja alles hiljaaegu töötas eduka laulupedagoogina muusikakolledžis (paari aastakümne eest ilmus ka tema LP,

Riina Reinik (Tiiu) ja Hugo Laur (Pulliste) "Estonia" "Kalurineiu" 1941. aastal.

millel muu hulgas Ingli laul "Kalurineiu").

Jaa! Küllap oli enamgi neid, kes 18. mail "Estonia" uksest sisenedes lootsid kas taaselustada kunagi nähtut või saada kinnitust kuuldud legendile. Aga...

Ei! Operetil endal pole mingit süüd! Nii süžeelt (Irma Truupõllu libreto) kui ka muusikalt kuulub see kindlasti eesti operetiklassika paremiku. Ja kui mõni ehk kirtsutaski nina (et Ardna või nii!), siis sündis see kas teadmatusest, vähesest kuulmiskogemusest või suutmatusest teost sellealase maailmaliteratuuriga kõrvutada. Aga et "Kalurineiu" on kõrvutatav, pole mingit kahtlust.

Praegu Draamateatris minev L. Falli "Löbus talupoeg" pole näiteks ei süžeelt ega muusikalt karvavõrdki väärtuslikum. Ja ometi on see maailmatükk. Seepärast paar paralleeli nende kahe vahel.

Ei "Estonial" ega Draamateatril ole majandusseis just kii-

ta, see on niigi selge. Kuid ega seepärast tule teha kunstilist hinnaalandust. Kui "Löbusasse talupoega" läksin hiljuti kindla eelarvamusega, et "noh-misnad-seal-kah", lahkusin etendusest ometi heatujulisena ja rahuldustundega. "Kalurineiu" läksin vaatama lootusrikkalt, kuid pidin lahkuma pettumusega. Kui Draamateatri lavastuses oli peamine ikkagi professionaalsus: trupitöö säras ja laulvad näitlejad lausa üllatasid muusikaalsusega, siis "Estonia" laval ju midagi ei toimunudki, kuigi ka kontsertetendust võinuks lavastada. Ja küllap leidunuks teatri garderoobistki midagi rollilähedast, mis pilti elavdanuks.

Hakitud ja üsna suvaliselt ringitõstetud operetinumbrite jada oli lihtsalt nõrgalt ette valmistatud, kohati lausa must. Koori ja orkestri omavahelised nihked paisusid hetkiti hirmuäratavalt suureks. Tõsiseid apsakaid sügenes soolonumbritessegi.

Proove oli selle looga tõepoo-

lest liiga vähe! Kuid see pole publiku asi, kes oma piletiraha eest peaks saama ikka "korralliku kaupa", mida andma ju kõik asjaosalised ka kahtlemata on suutelised. Paar lisaproovi taganuks märksa parema enesetunde nii koorile kui solistidele. Ja kui arvata, et see kõik oli tehtud vaid "maitsmisprooviks" enne eeldatavat pärisetendust, et kuidas läheb, on seegi vaid illusioon: vaevalt küll keegi publikust söandab pärast kuuldut seda soovitada oma tutvuskonnas. Oleks nagu kaks "Estoniat": üks, kes lihvib ennast läikima ja käib Euroopast loorbereid kogumas, teine, kes viskab kodupubliku ette vaid pooltooteid (see pole kaugeltki ainujuhtum!).

Kuid oleks ülekohtune kogu "Kalurineiu" kontsertetenduses mitte midagi toredat näha. Kuu-lajad võisid siiski nautida tuntud headuses Teo Maistet Pullistena või siis Nadežda Kuremit Kaarinina. Hetkiti läks särama ka Tõnu Kilgas oma Jüri lauludes. Teistel jäi ettevalmistusruumi veel päris palju.

Usun ka, et kui lauljatele leidunuks pisutki võimalust rolli kehastada, saanuks nii mõndagi vokaalsetest puudujääkidest varjata. Nüüd aga olid nad justkui kaaluta olekus: operett küll, aga laula nagu oratooriumi. Paraku on nende mängureeglid sootuks erinevad! Tekkis kiuslik mõte: mis küll juhtuks, kui näiteks pakuks TV-vaatajaile nuusutada prantsuse lõhnaõlisid, mis kõik ühesugustes apteegipudelites, ja küsiks siis vaataja hinnangut. Ka "Kalurineiu" seekordne etendus ei pakkunud publikule paraku õiget lõhna ega maitset, küll aga ähmastus üks ammune legend.

AVO HIRVESOO